

Ce se întâmplă în Republica Moldova?

Scenarii privind alegerile anticipate

Maia Sandu a subliniat deseori în campania electorală intenția sa de a declanșa alegeri anticipate. Cadrul legal nu este însă favorabil acestei opțiuni, iar cu excepția PAS, toate celelalte partide parlamentare ar avea doar de pierdut în cazul alegerilor înainte de termen. CRPE a analizat posibile scenarii privind criza de la Chișinău, prezentăm imaginea de moment și opiniile unor voci avizate în încercarea de a desluși impactul evenimentelor actuale.

Context

Cu o victorie convingătoare în alegerile prezidențiale și un capital de încredere semnificativ, președinta în funcție încearcă un transfer de încredere și de voturi spre Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS). Motivația sa este aparent una simplă: Actuala majoritate parlamentară de conjunctură, formată din membrii Partidului Socialist, Partidului Șor și foști membri ai Partidului Democrat, este una compromisă, și o agendă reformatoare nu poate fi eficientă fără sprijin parlamentar. Parlamentul de la Chișinău nu poate reprezenta un vehicul de reformare a unei țări cangrenate de corupție.

Nominalizarea Nataliei Gavriliță, fostul ministru de finanțe din Guvernul Sandu, face parte din acest scenariu ce are ca obiectiv declanșarea alegerilor anticipate. Respingerea guvernului Gavriliță I de către Parlament a adâncit conflictul dintre

Președinție și majoritatea din Parlament. Coaliția PSRM-Șor-Pentru Moldova a înaintat o propunere diferită de prim-ministru, pe Mariana Durleșteanu, fost ministru de finanțe în guvernul Greceanii, dar și o listă formală de 54 semnături pentru susținerea celei din urmă. Parlamentul de la Chișinău are 101 deputați.

Maia Sandu a decis însă în data de 11 februarie nominalizarea din nou a Nataliei Gavriliță pentru a forța alegerile anticipate. Un vot negativ pentru a doua oară în Parlament creează condițiile pentru acestea. Urmare a deciziei, Partidul Socialist s-a adresat Curții Constituționale, pretinzând neconstituționalitatea acțiunilor Maiei Sandu.

Curtea Constituțională a respins în data de 16 februarie cererea deputaților PSRM de suspendare a decretului Președintelui țării

cu privire la desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru, însă examinarea pe fond, a constituționalității decretului, va avea loc pe 23 februarie.

Ceea ce surprinde (sau nu) la Chișinău este flexibilitatea actorilor politici. Igor Dodon, președintele PSRM, s-a răzgândit în privința declanșării alegerilor anticipate de mai multe ori. Cu puțin timp înainte de votul din Parlament, acesta declara că PSRM este de acord cu declanșarea acestora.

La Chișinău se discută intens și de un eventual guvern de tranziție, anticriză, o idee avansată și de Platforma Politică Demnitate și Adevăr (PPDA). Un eventual guvern teoretic pro-european, chiar și dacă ar fi investit, nu poate fi decât unul minoritar, ceea ce înseamnă că va fi ținut în corzi de majoritatea parlamentară și este improbabilă orice reformă. Scopul evitării anticipatelor pare erodarea capitalului de încredere al Maiei Sandu.

Ce rezultat ar putea aduce alegerile anticipate?

PAS ar câștiga alegerile, însă este dificil de estimat dacă ar putea forma majoritatea de unul singur. Cel mai probabil NU, ceea ce înseamnă că va avea nevoie să formeze o majoritate cu alte forțe politice pro-europene și de un partener junior în coaliție. PAS ar câștiga însă aproape toate voturile de pe eșichierul pro-european, ceea ce are potențialul de a afecta scorul PPDA-ului lui Andrei Năstase și al partidelor unioniste. Este neclar dacă acestea vor depăși pragul electoral de 5%.

De cealaltă parte, Partidul Socialist și-ar vedea scorul electoral diminuat, iar facțiunile ce au rezultat din Partidul

Democrat ar avea probleme în a depăși pragul electoral.

Pe actualele previziuni electorale, singurul partid parlamentar care ar avea de câștigat din alegerile anticipate este PAS, însă formarea unei majorități funcționale ar putea fi extrem de dificilă ținând cont inclusiv de tensiunile cu celelalte partide pro-europene. În Parlament ar putea intra însă Partidul Nostru, al controversatului Renato Usatii.

Ce poate decide Curtea Constituțională?

Partidul Socialist a contestat constituționalitatea decretului de nominalizare pentru a doua oară a Nataliei Gavrilă. Curtea Constituțională a refuzat suspendarea decretului, motivând superficialitatea demersului inițiat de membrii Partidului Socialist și lipsa de argumentație a acestuia, însă va decide pe fond, privind constituționalitatea acțiunii de nominalizare, în data de 23 Februarie.

Anularea decretului nu ar face însă claritate deplină asupra căii de urmat. Maia Sandu ar putea forța o nouă nominalizare cu scopul declanșării anticipatelor. În mod normal, majoritatea parlamentară poate insista asupra candidaturii propuse și dacă aceasta nu se conformează, ceea ce este probabil, atunci ar trebui inițiată procedura de suspendare.

Un eventual vot pentru suspendare necesită o majoritate de două treimi în Parlament și ar însemna declanșarea unui referendum. Este greu de crezut că se poate ajunge până în acest punct, dar un eventual referendum ar fi cel mai probabil o victorie covârșitoare a Maiei Sandu și o nouă înfrângere a lui Igor Dodon.

Ce poate urma?

În cazul unei decizii favorabile Maiei Sandu, ceea ce PSRM și aliații săi din Parlament vor încerca este să câștige timp, să boicoteze procedura de investire și să încerce organizarea de alegeri anticipate sau la termen într-un context mai favorabil. **Criza politică pare însă deplină în conflictul dintre Președinte și Parlament, fără o soluție clară la orizont.**

Este însă neclar dacă amânarea unor eventuale alegeri anticipate ar eroda din scorul electoral al PAS și Maiei Sandu și ar ajuta PSRM sau Partidul Șor. Mai degrabă, nu. Maia Sandu se află pe un puternic trend ascendent, determinat de câștigarea alegerilor prezidențiale, scor ce se reflectă în punctajul electoral al partidului său.

Cum văd experții de la Chișinău evenimentele din Republica Moldova?

Andrei Lutenco, Centrul de Politici și Reforme:

“ Situația este deja clasică pentru Moldova: forțele și instituțiile politice ajung în poziții ireconciliabile și pasează decizia Curții Constituționale, care trebuie să fie *deus ex machina* pentru o parte sau alta. Acum, după ce Maia Sandu a desemnat-o repetat pe Natalia Gavriliță, în pofida anunțului formării unei majorități PSRM-Șor –Pentru Moldova, Socialiștii au sesizat deja Curtea. PAS la rândul său vrea ca aceasta să-și revizuiască hotărârile precedente despre obligațiile președintelui în desemnarea cabinetului.

De la Curtea Constituțională ne putem aștepta că va acționa foarte prudent, dată fiind istoria recentă, mai ales că fosta componentă a Curții se ocupa cu legitimarea celor mai bizare idei ale puterii și s-a compromis definitiv. Aici este vorba de o luptă cu mize politice. O majoritate formată și formalizată în Parlament înseamnă că judecătorii vor trebui să constate de principiu că președinta e obligată să desemneze candidatura agreată de aceasta (și e puțin probabil să-și revizuiască hotărârile anterioare, inclusiv ultima din 2020).

Acuzațiile de corupere a deputaților din majoritate, faptul că însăși Durleșteanu, candidata propusă de această majoritate spune că nu știa că Șor face parte din coaliție, faptul că coaliția e anunțată ca de moment și alte detalii, pot avea consecințe pe termen scurt, și ar putea pune bețe în roate anume acestui nume de premier. Totuși odată formată o majoritate a PSRM cu Șor (sau alte grupuri), îmi pare puțin probabilă să fie zădărnicită o eventuală încercare ca aceasta să investească un guvern.

Angela Grămadă, Experts for Security and Global Affairs:

“ Decizia de astăzi a Curții Constituționale (16 februarie 2021) prelungește agonia actorilor politici din Republica Moldova. Maia Sandu a supărat lumea politică nu pentru că a înaintat-o repetat pe Natalia Gavriliță pentru funcția de premier, dar mai ales pentru că nu mimează dialog politic cu celelalte forțe politice, așa cum am fost obișnuiți până acum. Practic, ea nu oferă șanse niciunui alt actor politic să o convingă că nu ar avea dreptate și închide astfel orice opțiune de dialog cu reprezentanții altor fracțiuni parlamentare.

Pe termen scurt, posibil această strategie să pară eficientă, dar pe termen lung lipsa disponibilității pentru cooperare sau consultări politice ar putea să coste PAS alianțe importante în viitorul legislativ.

În același timp, este interesant să observăm cum instituția președintelui, în persoana Maiei Sandu, s-a transformat în jucător și a pierdut statutul de mediator, pasând acest rol către Curtea Constituțională. În cazul Republicii Moldova cred că problema o constituie faptul că toată lumea și-ar dori să fie ca în scenariul lui Volodymyr Zelenskyy: Președintele să obțină Parlamentul său, premierul său, ș.a.m.d.

Prea puțină lume a fost însă atentă la ce s-a întâmplat după. Cred că cei care o consiliază pe Maia Sandu au datoria să îi explice că e posibil ca acel transfer de popularitate de la ea la PAS să nu fi avut loc încă. În continuare, cred că o mare parte a electoratului din Republica Moldova a folosit dreptul la vot în loc de protest împotriva fostei guvernări. Altfel, de ce am fi martorii apariției unor noi formațiuni politice pe scena din Republica Moldova? Doar pentru că acești actori politici tineri susțin public că vor aduna în jurul lor electoratul nehotărât?

Nu pot să prezic dacă vom avea alegeri parlamentare anticipate în scurt timp sau la termen. Viața politică din Republica Moldova este prea volatilă. Lucrurile nu se întâmplă la suprafață, nu sunt transparente. Unele decizii sunt luate în afara țării și asta complică ecuația și mai mult.

Valeriu Pașa, Watch Dog.MD:

“ Depinde totul de ce decizie va fi. Dacă va fi favorabilă Maiei Sandu, atunci, cel mai probabil, PSRM va vota guvernul Gavriliță, doar pentru a fi demis peste ceva timp.

Dacă va fi nefavorabil, atunci aproape sigur putem ajunge la procedura de impeachment soldat cu un referendum care va pica, dar cu interimat care să permită socialiștilor să își formeze propriul Guvern.

Mai există, însă pur teoretică, posibilitatea să fie declanșate alegeri anticipate prin ne votarea Guvernului Gavriliță, însă doar în cazul în care decretul va fi declarat constituțional. Există posibilitatea ca această criză să fie prelungită spre vară, ceea ce se va alege cu proteste și presiuni asupra Legislativului pentru a se ajunge la anticipate.

Nota noastră: O versiune a acestei analize a fost publicată anterior pe portalul [Contributors](#) de Alexandru Damian.

ROMANIAN CENTER
FOR EUROPEAN POLICIES

CRPE

CRIMINAL JUSTICE AND SECURITY STUDIES

Acest raport face parte din proiectul *Fostering cooperation in the Black Sea Region: Setting up a transnational civic situation room* implementat de către Centrul Român de Politici Europene și Center for Criminal Justice and Security Studies și este finanțat de către Black Sea Trust for Regional Cooperation al German Marshall Fund.

Opiniile exprimate în acest material reflectă viziunea autorului și nu în mod necesar și viziunea Black Sea Trust sau partenerilor săi.

B | S | T The Black Sea Trust
for Regional Cooperation
A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND